

The Interaction of the Right to Self-Determination and the Principle of Immunity of Territorial Integrity in Autonomous Region of South Ossetia and Autonomous Republic of Abkhazia

Roohollah Rahami¹

Assistant Professor, Department of International Relations, Faculty of
Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran

Mohammad Ali Bahmani Ghajar

Ph.D. in Public International Law, Faculty of Law and Political
Science, University of Tehran, Iran

(Date received: 5 December 2022 - Date approved: 1 July 2023)

Abstract

Introduction: The interaction between the principle of the right to self-determination and the immunity of countries' territorial integrity as two fundamental rules in contemporary international law has always been emphasized in the legal order arising from the United Nations Charter. Therefore, the right to self-determination is defined in the framework of the prohibition of territorial occupation and decolonization, so as not to conflict with the territorial integrity of states. In the post-colonial era, the internal aspect of the right to self-determination in the sense of equal political participation and preservation of cultural rights and freedoms has been recognized internationally, on the other hand, the illegitimacy of any separatism has been repeatedly emphasized. Despite this, the theory of secession as a solution has become a document for separatist groups and some countries to claim the existence of secessionist rights in exceptional circumstances. For example, the separatists of South Ossetia and Abkhazia, citing this theory, declared the independence of these regions by issuing a statement in 2008 after holding a referendum, and the Russian government immediately recognized the independence of these regions.

1. E-mail: rrahami@ut.ac.ir (Corresponding Author)

Research Question: The main question of this article is whether the independence of South Ossetia and Abkhazia from Georgia has legal legitimacy or not?

Research Hypothesis: The hypothesis of the research is based on the premise that this separation has no legal legitimacy and the problem of South Ossetia and Abkhazia can be analyzed by establishing a kind of interaction and balance between the two principles of the right to self-determination and the immunity of the territorial integrity of the states.

Methodology: The current research method is qualitative based on content analysis with a descriptive-analytical approach and it was carried out by using library and internet sources including international and national documents, opinions, judgments, reports, books and articles.

Results and Discussion: According to the findings of this research, due to the importance of the principle of territorial integrity and the lack of preconditions such as the occurrence of genocide and resorting to this concept as a last resort, the legal conditions for resorting to reformed separation have not been met. Having the specific language, culture, customs and myths of South Ossetia and Abkhazia have introduced them as a special people with a distinct identity both in terms of objective and mental characteristics, they can be considered a special demographic group. Although the people in the sense given in the United Nations Charter refers to the inhabitants of a country or a colonial land under a guardianship, but perhaps they can be regarded as the people and therefore entitled to benefit from the right to self-determination, but in this framework, they have the internal aspect of the right to self-determination and not the external one. Of course, the only hypothesis that exists in relation to the external aspect of the right to self-determination outside the colonial framework and under trust is the theory of reformed separation which has seriously been questioned as a rule of international law. But assuming that we make separation as a criterion, this issue cannot be considered as an example of separation as a solution regardless of the fact that reformed separation is associated with genocide more than any other fundamental human rights violation. But if we want to have a broader interpretation of the reformed separation inspired by the decision of the Canadian court in the case of Quebec, in cases where people have been oppressed and deprived of participation in the administration of affairs, it should be applied and certainly separation should be the last resort. Therefore, the Georgian government and the representatives of the people of

South Ossetia and Abkhazia should conduct negotiations in good faith and it should respect the right to political participation and guarantee their economic, social, cultural development and internal autonomy.

Conclusion: It can be said that Ossetians and Abkhazians enjoy the right to internal self-determination, but all the prerequisites and grounds for their benefit from the external aspect of the right to self-determination have not been provided and therefore, the declaration of independence of these territories cannot be considered in accordance with the principle of the right to self-determination. Their separation from Georgia was done illegally and as a result of Russia resorting to illegitimate force against Georgia. The Russian government prepared the ground for this separation by military action and campaigning in Georgia and expelling Georgians and by violating the rules of international law regarding the prohibition of resorting to force and non-interference in the internal affairs of governments, which is a violation of the rules of international law. Granting Russian passports to the residents of these two regions and Russia's effective control over the security and administrative institutions of these regions has practically meant their annexation to Russia. From the point of view of neutral observers, these regions have become Russian states instead of an independent country and lack the necessary criteria to be a state, so what happened here was an act of occupation and annexation similar to what happened in the Northern Cyprus and Nagorno-Karabakh lacks legitimacy and is not compatible with the principle of the right to self-determination.

It seems that the best way to solve this problem is to recognize the right of internal self-determination of the people of South Ossetia and Abkhazia within the framework of the country of Georgia. Therefore, the two mentioned regions can be autonomous and maintain their identity.

Keywords: Reformed Separation, Right to Self-Determination, Prohibition of Annexation, Territorial Integrity, Autonomous Region of South Ossetia, Autonomous Republic of Abkhazia.

تعامل حق تعیین سرنوشت و اصل یکپارچگی سرزمینی در منطقه خودمختار

اوستیای جنوبی و جمهوری خودمختار آبخازیا

روح‌الله رهامی^۱

استادیار، گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران

محمدعلی بهمنی قاجار

دانش آموخته دکتری حقوق بین‌الملل عمومی دانشگاه تهران، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد

تهران غرب، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۱۴ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۰)

چکیده

همواره بر تعامل اصل حق تعیین سرنوشت و مصونیت یکپارچگی سرزمینی کشورها به‌عنوان دو قاعده بنیادین حقوق بین‌الملل تأکید شده است. از این رو حق تعیین سرنوشت در چارچوب بازداشتن اشتغالگری و استعمارزدایی تعریف شده است تا با یکپارچگی سرزمینی دولت‌ها سازگار باشد. در دوران پساستعماری نیز جنبه داخلی حق تعیین سرنوشت به معنای مشارکت برابر سیاسی و حفظ حقوق و آزادی‌های فرهنگی قرار گرفته و بارها بر مشروعیت‌نداشتن جدایی‌خواهی تأکید شده است. با وجود این، نظریه جدایی چاره‌ساز مستند گروه‌های جدایی‌خواه و برخی کشورها شده است تا مدعی حق جدایی‌خواهی در شرایط استثنایی باشند. در سال ۲۰۰۸ جدایی‌خواهان منطقه خودمختار اوستیای جنوبی و جمهوری خودمختار آبخازیا با استناد به نظریه جدایی چاره‌ساز با صدور بیانیه‌ای از گرجستان اعلام استقلال کردند و دولت روسیه نیز بی‌درنگ استقلال این مناطق را به رسمیت شناخت. این پرسش مطرح است که مشروعیت استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا از گرجستان از دیدگاه حقوق بین‌الملل چگونه قابل ارزیابی است؟ در پاسخ این فرضیه مطرح می‌شود که جدایی اوستیای جنوبی و آبخازیا با برقراری نوعی تعامل و توازن میان دو اصل حق تعیین سرنوشت و مصونیت یکپارچگی سرزمینی دولت‌ها قابل تحلیل است. روش این نوشتار کیفی مبتنی بر تحلیل محتوا با رویکرد توصیفی-تحلیلی است و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی شامل اسناد، آرا، گزارش، کتاب، مقاله‌های چاپی و اینترنتی انجام شده است. براساس دستاوردهای این نوشتار، توسل به مفهوم جدایی چاره‌ساز در مورد اعلام استقلال آبخازیا و اوستیای جنوبی به دلیل اهمیت اصل یکپارچگی سرزمینی در حقوق بین‌الملل و نبود پیش‌شرط‌هایی چون نسل‌کشی و توسل به این مفهوم به‌عنوان آخرین راه‌حل، مشروعیت قانونی ندارد.

واژگان اصلی: جدایی چاره‌ساز، حق تعیین سرنوشت، ممنوعیت پیوسته‌سازی، یکپارچگی سرزمینی، منطقه خودمختار اوستیای جنوبی، جمهوری خودمختار آبخازیا.

مقدمه

اصل حق تعیین سرنوشت یکی از اصول اساسی حقوق بین‌الملل است. این اصل تا پیش از تصویب منشور ملل متحد، جایگاهی سیاسی و اخلاقی داشت، اما زمینه‌ساز استقلال و ایجاد بسیاری از کشورها در قرن‌های نوزدهم و بیستم شد. با طرح حق بر تعیین سرنوشت ملت‌ها به‌وسیله رهبر انقلاب شوروی و رئیس‌جمهور آمریکا، اصل حق تعیین سرنوشت پس از جنگ جهانی اول اهمیتی بیش از پیش یافت. اما کمیسیون حقوق‌دانان جامعه ملل تأکید کرد حق تعیین سرنوشت هنوز به قاعده حقوقی تبدیل نشده و ماهیتی سیاسی دارد. پس از جنگ جهانی دوم و درج حق تعیین سرنوشت در ماده ۱ منشور، تردیدی باقی نماند که این حق هنجاری حقوقی است، اما گستره این حق و ارتباط آن با مصونیت یکپارچگی سرزمینی کشورها همچنان مبهم بود. براساس رویه حقوقی دهه‌های بعدی، حق تعیین سرنوشت باید در سازگاری با یکپارچگی سرزمینی دولت‌ها تفسیر شود، همچنین قلمرو شمول حق تعیین سرنوشت، استعمارزدایی و استقلال کشورهای مستعمره و در قیومیت و نیز نفی اشغالگری است. با وجود این، در قطعنامه ۲۶۲۵ مجمع عمومی، شرط محافظی درج شد که از سوی برخی حقوق‌دانان به‌عنوان روزه‌ای برای امکان توسل به حق تعیین سرنوشت علیه یکپارچگی سرزمینی دولت‌های مستقل نیز تفسیر شده است. با استناد به شرط محافظ یادشده، نظریه‌ای به نام جدایی چاره‌ساز مطرح شد که در شرایطی استثنایی امکان جدایی گروه قومی و جمعیتی از کشوری مستقل وجود دارد. یکی از نمونه‌های مورد استناد نظریه جدایی چاره‌ساز علیه یکپارچگی سرزمینی، اعلام استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا از گرجستان در سال ۲۰۰۸ است. اوستیای جنوبی و آبخازیا با استناد به نظریه جدایی چاره‌ساز از روسیه اعلام استقلال کردند و روسیه نیز این استقلال را به رسمیت شناخت، اما دولت گرجستان و بسیاری از دولت‌های دیگر این اعلام استقلال را مخالف اصل احترام به یکپارچگی سرزمینی کشورها دانستند و رد کردند. در این نوشتار با نگاهی به اصل مصونیت یکپارچگی سرزمینی دولت‌ها در حقوق بین‌الملل و نظریه جدایی چاره‌ساز، مشروعیت‌داشتن و مشروعیت‌نداشتن جدایی اوستیای جنوبی از گرجستان را از دیدگاه حقوق بین‌الملل بررسی می‌کنیم.

پیشینه پژوهش

چندین مقاله در مورد موضوع این نوشتار نوشته شده است که به تعدادی از آن‌ها و اشتراک‌ها و تفاوت‌های آن‌ها با این نوشتار می‌پردازیم. در مورد تحلیل علت‌شناسی و تاریخی استقلال‌خواهی منطقه آبخازیا و اوستیای جنوبی، ریشه‌های تعارض، روابط روسیه و گرجستان و آثار بحران، کولایی (۱۳۷۳) در مقاله «الگوی رفتاری روسیه در گرجستان، تداوم یا تغییر؟»، پیش از بحران نظامی ۲۰۰۸، نگرش‌های هریک از دوطرف و ریشه‌های تعارض را به‌صورت

جامع تحلیل و تبیین کرده است. همچنین امیراحمدیان (۱۳۸۷) در مقاله «بحران گرجستان طرف‌های درگیر علت‌ها و پیامدها» و شفیع‌ی (۱۳۹۰) در مقاله «جنگ روسیه و گرجستان: زمینه‌ها و محرک‌های اثرگذار»، پس از بروز بحران نظامی سال ۲۰۰۸، علت‌ها و پیامدهای این بحران را تحلیل کرده‌اند. این مقاله‌ها علت‌شناسی و آثار بحران را تبیین کرده‌اند و جنبه‌های حقوق بین‌المللی حق تعیین سرنوشت و یکپارچگی سرزمینی، موضوع مقاله‌ها نبوده است.

در مورد ارتباط حق تعیین سرنوشت و یکپارچگی سرزمینی در اوستیای جنوبی، یکی از مهم‌ترین پژوهش‌ها مقاله واترز (۲۰۱۴) در کتاب مجموعه مقاله‌ها «حق تعیین سرنوشت و حقوق بین‌الملل» چاپ دانشگاه آکسفورد است. او در این مقاله، پیش‌زمینه‌های تاریخی و سیاسی و هویتی منازعه در اوستیای جنوبی را بررسی و حق تعیین سرنوشت مردم اوستیای جنوبی در چارچوب حقوق اساسی گرجستان و حقوق بین‌الملل را تحلیل کرده است. سرانجام به وضعیت حقوقی اوستیای جنوبی پرداخته است. میرزایف نیز در مقاله آبخازیا که در این مجموعه مقالات چاپ شده است، به زمینه‌های تاریخی بحران آبخازیا و ابعاد حقوقی و سیاسی این بحران با رویکردی ویژه به تقابل حق تعیین سرنوشت و یکپارچگی سرزمینی پرداخته است. توماس در مقاله «تفاوت‌های پرونده کوزوو و اوستیای جنوبی» مشروعیت استقلال اوستیا را با تطبیق با مسئله کوزوو سنجیده است. خوانساری‌فرد و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله «تبیین رابطه خودمختاری قومی و جدایی‌طلبی در روابط بین‌الملل (مطالعه موردی گرجستان)» به نقش حکومت‌ها در رویارویی با خودمختاری گروه‌های قومی و ارتباط آن با جدایی‌خواهی و ارتباط میان جدایی‌خواهی و خودمختاری پرداخته‌اند. به نظر آن‌ها با دادن خودمختاری به گروه‌های قومی، به‌ضرورت جدایی‌خواهی محقق نمی‌شود، بلکه با اقدام حکومت مرکزی در گرفتن خودمختاری گروه‌های قومی، احتمال جدایی‌خواهی خشونت‌بار آن‌ها به میزان بسیار زیادی افزایش می‌یابد. بر این اساس با تضمین حق بر تعیین سرنوشت داخلی دولت‌ها و دخالت‌دادن آنان بر سرنوشت داخلی‌شان مطالبات برای حق بر تعیین سرنوشت خارجی کاهش خواهد یافت. آن‌ها به تحلیل نظری بحث حوزه روابط بین‌الملل پرداخته و موضوع را از نظر منابع حقوق بین‌الملل ارزیابی نکرده‌اند.

در مورد شناسایی کشورها، ضیایی (۱۳۸۹) در مقاله «شناسایی در حقوق بین‌الملل: آثار حقوقی شناسایی کوزوو، اوستیای جنوبی و آبخازیا» جایگاه شناسایی در حقوق بین‌الملل و آثار آن در ارتباط با وضعیت کوزوو، اوستیای جنوبی و آبخازیا را بررسی کرده است. او با ارائه معرفی «آیین بین‌النهرین» به شناسایی و کاربست آن در این سه وضعیت به حل اختلاف‌های مربوط به شناسایی کشورها پرداخته است. بنابراین در این مقاله عنصر ویژه شناسایی در حقوق بین‌الملل نسبت به بحران اوستیای جنوبی و آبخازیا را بررسی کرده است. عزیزی (۱۳۸۸) نیز در مقاله «موضع و دلایل حقوقی روسیه در شناسایی جمهوری‌های آبخازیا و اوستیای جنوبی

و شناسایی نکردن کوزوو» لایحه تقدیمی دولت روسیه به دیوان بین‌المللی دادگستری در اعلام نظریه مشورتی مطابقت اعلامیه یک‌جانبه استقلال کوزوو را بررسی کرده است. او به رویکرد متناقض دولت روسیه پرداخته است که از یک‌سو با تأکید بر یکپارچگی سرزمینی صربستان اعلام استقلال کوزوو را غیرقانونی اعلام کرده و از سوی دیگر، بدون توجه به یکپارچگی سرزمینی گرجستان، از نخستین کشورهایی است که استقلال آبخازیا و اوستیای جنوبی را قانونی اعلام کرده است.

اصل حفظ یکپارچگی سرزمینی دولت‌ها در حقوق بین‌الملل

بر اصل مصونیت یکپارچگی سرزمینی دولت‌ها از قرن نوزدهم در کنفرانس‌های بین‌المللی از جمله کنگره وین، پروتکل لندن و پیمان پاریس تأکید شده است. پیمان جامعه ملل، پیمان لوکارنو و منشور ملل متحد نیز لزوم احترام به یکپارچگی سرزمینی کشورها را مورد تصریح قرار داده‌اند (Marxen, 2015: 7-13). همچنین اعلامیه حق توسعه، اعلامیه اصول همکاری و کمک‌های بشردوستانه و نیز قطعنامه‌های شورای امنیت در مورد قبرس شمالی، کویت، قره‌باغ و صربستان بر اهمیت حفظ یکپارچگی سرزمینی تأکید کرده‌اند (Heerten, 2017: 47). رویکرد دولت‌ها به موضوع جدایی خواهی را می‌توان در حقوق داخلی کشورها، پیمان‌های دو جانبه میان آنان و نیز اعلام مواضع دولت‌ها درباره جدایی خواهی ملاحظه کرد. قانون اساسی بسیاری از کشورها بر تجزیه ناپذیر بودن آن کشور و مصونیت یکپارچگی سرزمینی اش تأکید کرده است که از جمله می‌توان به قوانین اساسی اسپانیا، ایتالیا، رومانی، فرانسه، صربستان، اسلوانی، گرجستان، جمهوری آذربایجان و ایران اشاره کرد (Khabrieva, 2018: 73). قانون اساسی برخی دیگر از کشورها مانند اوکراین نیز هرگونه تغییر مرزی را به تصویب کل مردم اوکراین مشروط کرده است (Khabrieva, 2018: 73). آیین حقوقی نیز بر اصل مصونیت یکپارچگی سرزمینی کشورها از هرگونه تعرض تأکید کرده است. هانس کلسن تأکید کرده فقط دولت‌ها از حقوق برابر برخوردارند و اصل تعیین سرنوشت به معنای حاکمیت دولت‌ها و حق حاکمیت انحصاری آنان بر قلمروشان و نیز احترام به یکپارچگی سرزمینی سرزمینشان است. نخستین مستند اصل تعیین سرنوشت، متعلق به مردم کشورهایی است که عضو منشور ملل متحد شده‌اند و حق دارند بر اساس اراده آزاد خود مستقل از دخالت و تجاوز دیگر کشورها زندگی کنند. از این رو، اصل تعیین سرنوشت نه به‌عنوان نافی حاکمیت و یکپارچگی سرزمینی کشورها، بلکه به‌عنوان استحکام بخش احترام به یکپارچگی سرزمینی و تساوی حاکمیت دولت‌ها تعبیر می‌شود (Kelsen, 1951: 51-53).

نهادهای شبه قضایی بین‌المللی همچون کمیته منع تبعیض نژادی نیز بر نداشتن هرگونه حقی برای اعلام جدایی یک‌جانبه از دولت تأکید کرده‌اند (Office of the High Commissioner for Human Rights, 1996: No.21). در شمار قواعد عرفی و قواعد امره حقوق بین‌الملل قرار دارند مانند اصل مصونیت یکپارچگی سرزمینی کشورها و اصل ثبات مرزها^۱ نیز بر مشروعیت نداشتن جدایی‌خواهی دلالت دارند (Pellet, 1992: 183-184). آرای دیوان بین‌المللی دادگستری از جمله رأی کامبوج علیه تایلند در مسئله معبد پره و بهار نیز بر احترام به اصل یکپارچگی سرزمینی و اصل ثبات مرزها تأکید کرده‌اند (Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, 2008: 107-108). رأی کوزوو نیز بحث مشروعیت نداشتن یا مشروعیت نداشتن نظریه جدایی چاره‌ساز را مسکوت گذاشته است، اما در نظریه‌های مخالف قضات، برخی از نظریه جدایی چاره‌ساز دفاع کرده‌اند و برخی بر ممنوعیت مطلق جدایی‌خواهی تأکید کرده‌اند (ICJ Kosovo case, Dissenting Opinion of Judge Koroma, 2010: 4).

مفهوم جدایی چاره‌ساز

شرط محافظ^۲ قطعنامه^{۲۶۲۵} مجمع عمومی، نخستین زمینه حقوقی نظریه جدایی چاره‌ساز است. این قطعنامه، با توجه به اینکه با اجماع به تصویب مجمع عمومی رسیده، جنبه عرفی^۳ یافته است (UN General Assembly, 1970: 2625). برخی حقوق‌دانان مفهوم مخالف عبارت پایانی مندرج در این بخش از اعلامیه را این چنین تفسیر کرده‌اند که هرگاه دولتی نمایندگی کل مردم خودش را بدون تبعیض نژادی و عقیدتی بر عهده نداشته باشد، یکپارچگی سرزمینی و وحدت سیاسی‌اش مورد احترام نیست و می‌توان علیه این دولت تا سرحد استقلال و جدایی‌خواهی استناد کرد (Eide, 1993: 73-76). در رویه دولت‌ها نیز پیشینه‌هایی از مجاز دانستن جدایی‌خواهی وجود دارد. ماده ۷۲ قانون اساسی اتحاد شوروی (Waters, 2014: 6 1997) و اصل ۳۹ قانون اساسی اتیوپی، جدایی ملت‌های درون قلمروی این کشورها را مجاز دانسته‌اند (Khabrieva, 2018: 17). دولت فرانسه نیز ادعا می‌کند حقوق بین‌الملل مشوق جدایی نیست، اما جدایی موفقیت‌آمیز را می‌پذیرد (WS France, 2009: 2-11).

دولت‌های دیگری نیز جدایی‌خواهی را آخرین راهکار و در صورت شرایطی ویژه مجاز می‌دانند. این دولت‌ها به شرط محافظ مندرج در قطعنامه^{۲۶۲۵} مجمع عمومی به‌عنوان مبنایی برای جدایی چاره‌ساز استناد کرده و ادعا می‌کنند هرگاه مردمی از کاربست مؤثر حق تعیین سرنوشت در داخل محروم شوند به‌عنوان آخرین راهکار از حق جدایی بهره‌مند می‌شوند (WS Russian Federation, 2009: 83). مهم‌ترین سابقه طرح جدایی چاره‌ساز رویه قضایی بوده و رأی

1. uti possidetis
2. safeguard
3. opinio juris

دیوان عالی کانادا درباره موضوع کبک، جامع‌ترین بررسی قضایی و علمی درباره این مفهوم است. این رأی به این دلیل اهمیت دارد که با استفاده از نظریه‌های ۸ دانشمند برجسته حقوق بین‌الملل صادر شده است. در این رأی، اهالی کبک به‌عنوان مردم و ذی‌حق اصل تعیین سرنوشت شناسایی شدند، اما تأکید شد آنان از جنبه داخلی حق تعیین سرنوشت بهره‌مند هستند و بهره‌مندی آنان از این حق نمی‌تواند متعرض اصل یکپارچگی سرزمینی باشد. در حقوق بین‌الملل در شرایط پسااستعماری، در صورتی که مردمانی زیر ظلم و ستم باشند، موجودیت و هویتشان نفی شده و از مشارکت سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی محروم مانده باشند، امکان توسل به جنبه خارجی حق تعیین سرنوشت وجود دارد (Judgments of the Supreme Court of Canada, 1998: 134). رأی دیوان بین‌المللی دادگستری در مسئله کوزوو نیز با آیین جدایی چاره‌ساز پیوند خورده است. در سال ۲۰۰۸ مجمع عمومی از دیوان درخواست کرد در مورد سازگاری بیانیه استقلال مجلس کوزوو با حقوق بین‌الملل، نظریه مشورتی صادر کند. این رأی مشورتی، بیانیه استقلال کوزوو را ناسازگار با حقوق بین‌الملل ندانست. این رأی را نیز برخی حقوق‌دانان و دولت‌ها در تأیید جدایی چاره‌ساز تفسیر کرده‌اند (ICJ Advisory Opinion of Kosovo Case, 2010: 83). قاضی یوسف در نظریه‌های جداگانه خود نتیجه می‌گیرد در وضعیت‌های استثنایی منطبق با شرط محافظ اعلامیه اصول حقوق بین‌الملل، گروه قومی زیر ستمی که حق تعیین سرنوشت داخلی‌اش انکار شده، می‌تواند مدعی حق تعیین سرنوشت خارجی شود (ICJ Kosovo Case Separate Opinion of Judge Yusuf, 2010: 16). قاضی ترینیداد از دیدگاه‌های قاضی یوسف فراتر رفت و پیشنهاد داد حقوق بین‌الملل باید به روشنی در چارچوب جدایی چاره‌ساز، حق گروه‌های زیر سرکوب برای جدایی از دولت سرکوبگر را به رسمیت بشناسد (ICJ Kosovo Case Separate Opinion of Judge Cancado Trindade, 2010: 179).

البته حتی در درون نظریه انقلابی قاضی ترینیداد نیز واقعیتی موجود است، اینکه جدایی چاره‌ساز فقط یک آیین بوده و تاکنون در حقوق بین‌الملل مورد شناسایی قرار نگرفته و تبدیل به قاعده حقوقی نشده است و رأی مشروعیت‌داشتن یا مشروعیت‌نداشتن نظریه جدایی چاره‌ساز در چارچوب این نظریه، ایجاد شرایطی برای استناد به این نظریه ضرورت دارد. در مرحله نخست، توسل به جدایی چاره‌ساز باید به‌عنوان آخرین راهکار ممکن مد نظر باشد. بدین معنا که دولت مرکزی حقوق بنیادین مردمی را نقض و از هر نوع شناسایی حقوق آنان خودداری کند و گروه جدایی‌خواه نیز به همه راه‌کارهای مسالمت‌آمیز از جمله مذاکره برای تأمین حقوق خود متوسل شود و سرانجام نیز هیچ‌گونه راهکاری جز جدایی باقی نمانده باشد (IIFMCG, 2008: 137). در مرحله بعدی، اقدام برای جدایی نباید با نقض اصول حقوق بین‌الملل انجام شود. در مواردی چون قبرس شمالی و قره‌باغ که اعلام جدایی پس از نقض

اصل منع توسل به زور یا منع مداخله در امور داخلی دولت‌ها انجام شد، چنین جدایی‌هایی که با توسل به ابزار نامشروع محقق شده بود، از دیدگاه جامعه بین‌المللی غیرقانونی برآورد شد (Tancredi, 2014: 16-17). سرانجام اینکه جدایی‌خواهی باید به اعلام استقلال و تشکیل دولتی واقعی منتهی شود و پیوسته‌سازی در پوشش جدایی‌خواهی و استناد به حق تعیین سرنوشت، مشروعیت ندارد. از این رو، اعلام استقلال ماکائو از چین و استقلال قبرس شمالی، جمهوری قرقه‌باغ و کریمه به‌عنوان مصادیقی از پیوسته‌سازی به‌وسیله ژاپن، ترکیه، ارمنستان و روسیه شناخته شده و مورد شناسایی بین‌المللی قرار نگرفته است (Bering, 2015: 755-768).

استقلال‌خواهی آبخازیا و اوستیای جنوبی و اقدام‌های گرجستان و روسیه، تحلیل تاریخی و علت‌شناسی

آبخازیا استانی در شمال باختری گرجستان به مرکزیت شهر سوخومی است. بیشتر مردم آبخازیا قوم آبخازی هستند که قفقازی و از گرجی‌ها متفاوت هستند (Minority Rights Group, 2011). در سال ۱۹۳۱، آبخازیا منطقه‌ای خودمختار درون گرجستان شد (Nodia, 1997: 7) در سال ۱۹۸۹، درگیری‌های متعددی میان آبخازی‌ها و گرجی‌ها رخ می‌دهد و ملی‌گرایان گرجی خواستار لغو خودمختاری آبخازیا می‌شوند و مجلس آبخازیا اعلام استقلال می‌کند. این اقدام با واکنش گرجی‌ها روبه‌رو می‌شود و پس از درگیری، نیروهای نظامی گرجستانی، آبخازیا را تصرف می‌کند (UN Refugee Agency, 1999: 3). در سپتامبر ۲۰۰۳ شبه‌نظامیان آبخازی با حمایت روس‌ها، نیروهای نظامی گرجستان را از آبخازیا اخراج می‌کنند. دولت آبخازیا در اوت ۲۰۰۸ با استفاده از فرصت پیش‌آمده پس از جنگ گرجستان و روسیه در اوستیای جنوبی، اعلام استقلال می‌کند و این استقلال مورد شناسایی روسیه قرار می‌گیرد (Koolae and Hadipoor, 2020: 659). به دنبال آن نیکاراگوئه، ونزوئلا، نارائو و تووالو و سوریه (چند سال بعد) نیز استقلال آبخازیا را مورد شناسایی قرار می‌دهند (Mirzayev, 2014: 3)، اما به‌طور کلی استقلال آبخازیا مورد شناسایی بین‌المللی قرار نمی‌گیرد. گرجستان همچنان آبخازیا را جزئی از خاک خود می‌داند و رویکرد جامعه جهانی از جمله اتحادیه اروپا و آمریکا و بیشتر کشورهای جهان حمایت از حاکمیت گرجستان بر آبخازیا بوده است. شرایط در اوستیای جنوبی نیز مشابه آبخازیا بوده است. اوستیای جنوبی در شمال گرجستان و مرز این کشور با روسیه قرار دارد و تنها با روسیه و گرجستان همسایه است. اوستیای جنوبی از قوم ایرانی آلان‌ها و از نظر زبان و فرهنگ نیز ایرانی هستند. نام اوستیا نیز از سوی گرجی‌ها بر این مردم نهاده شده است، خود آنان به سرزمینشان ایرون می‌گویند (Kazemzadem, 2009: 154-164).

اوستیایی‌ها در دوران پس از اسلام جزئی از پادشاهی باگراتید گرجستان شدند (Kazemzadem, 2009: 154-164). با پیوستن گرجستان به روسیه تزاری، اوستیا نیز بخشی از خاک

روسیه شد. به دنبال سقوط روسیه تزاری، جمهوری دموکراتیک گرجستان اعلام موجودیت کرد، اما اوستیایی‌ها از پیوستن به این جمهوری خودداری کردند و همین موضوع زمینه اختلاف میان گرجی‌ها و اوستیایی‌ها شد (Waters, 2014: 6). در سال ۱۹۲۲ اوستیای جنوبی تبدیل به منطقه خودمختار در گرجستان شد (Sammut and Cvetkovski, 1996: 9). تا سال ۱۹۸۹، درگیری و منازعه خاصی میان گرجی‌ها و اوستیایی‌ها وجود نداشت. این سال، نابودی اتحاد شوروی به تهییج احساسات ملی‌گرایی در سراسر شوروی منجر شده بود و اوستیایی‌ها نیز با نوعی خودآگاهی قومی، دچار احساسات گرجی‌ستیزانه شده بودند (Smith, et, al, 1998: 48). شورای عالی اوستیای جنوبی در ۱۰ نوامبر ۱۹۸۹، جدایی این منطقه از گرجستان و پیوستن آن به اوستیای شمالی را اعلام کرد، مصوبه‌ای که گرجستان همان روز آن را لغو کرد. در ۲۰ سپتامبر ۱۹۹۰، اوستیای جنوبی به‌عنوان جمهوری اعلام حاکمیت و استقلال کرد. گرجستان نیز به شدت به این رخدادها پاسخ داد. سرانجام در ژوئن ۱۹۹۲، توافق‌نامه آتش‌بس بین دولت گرجستان و شورشیان اوستیایی با میانجی‌گری روسیه امضا و مقرر شد اوستیای جنوبی یک خودمختاری با اختیارات و آزادی‌های داخلی گسترده، در گرجستان باقی بماند و در اوستیای جنوبی صلح و آتش‌بس برقرار شده و نیروهای نظامی روسی و گرجی به‌عنوان نیروی پاسدار صلح، این آتش‌بس را تضمین کنند (Waters, 2014: 2-3). در سال ۲۰۰۱ قانون اساسی اوستیای جنوبی تدوین و در آن بر حاکمیت و استقلال اوستیای جنوبی تأکید شد (Constitution of the Republic of South Ossetia, 2001).

در همین زمان، نفوذ روس‌ها نیز در اوستیای جنوبی رو به افزایش بود و به بیشتر جمعیت اوستیای جنوبی، گذرنامه روسی داده شد و اوستیایی‌ها بیشتر دارای تابعیت دوم روسی شده بودند. با پیروزی انقلاب رز در گرجستان و به قدرت رسیدن ساکاشویلی (Waters, 2014: 2.3) در ۱۳ اکتبر ۲۰۰۶ و به دنبال همه‌پرسی استقلال در اوستیای جنوبی شورای امنیت با تصویب قطعنامه ۱۷۱۶ بر استقلال و حاکمیت ملی و یکپارچگی سرزمینی گرجستان تأکید کرد (The Security Council, 2006) در چنین شرایطی، دولت گرجستان در ۷ اوت ۲۰۰۸ به نیروهای پاسدار صلح روسی در اوستیای جنوبی حمله کرد. در ۱۲ اوت ۲۰۰۸ جمهوری گرجستان در دادخواستی دعوایی را علیه روسیه در دیوان بین‌المللی دادگستری اقامه کرد. به ادعای گرجستان اقدام‌های نیروهای نظامی روسیه در اوستیای جنوبی و آبخازیا ناقض تعهدهای این کشور بنابر کنوانسیون بین‌المللی ریشه‌کنی همه شکل‌های تبعیض نژادی سال ۱۹۴۵ است (ICJ, 2008: 4). دیوان بین‌المللی دادگستری با صدور رأی دادخواست گرجستان علیه روسیه را به دلیل نبود شرایط شکلی رد کرد. بر این اساس دیوان استدلال کرد بنابر ماده ۲۲ کنوانسیون یادشده، دولت‌ها مکلف هستند ابتدا با مذاکره و میانجی‌گری اختلاف‌های خود را در مورد اجرای کنوانسیون حل کنند و در صورت موفق نبودن مذاکره، امکان رجوع به دیوان میسر

است (ICJ, 2011: 159-162). در شرایطی که دعوی گرجستان علیه روسیه در دیوان بین‌المللی دادگستری به جایی نرسید، با توجه به حضور روسیه در شورای امنیت، امکان تصمیم‌گیری قاطع شورای امنیت نیز در مورد مسئله اوستیای جنوبی و آبخازیا میسر نبوده است.

ادعاهای گرجی‌ها

۱. حقوق تاریخی

گرجستان از گذشته بر اوستیای جنوبی و آبخازیا سلطه داشته و در تاریخ حکومتی غیرگرجی و محلی در اوستیای جنوبی و آبخازیا وجود نداشته است. حتی در زمانی که گرجستان تابع شاهنشاهی ایران بود نیز آبخازیا و اوستیای جنوبی جزئی از پادشاهی محلی گرجستان بودند و اگر زمانی هم از سلطه گرجی‌ها خارج می‌شدند حکومتی محلی و غیرگرجی نداشتند. استمرار در سلطه تاریخی گرجی‌ها بر اوستیای جنوبی و آبخازیا، نشانه‌ای از حاکمیت تاریخی گرجستان بر این سرزمین‌ها است (Sammut and Cvetkovski, 1996: 7).

۲. ممنوعیت تجزیه‌خواهی مناطق خودمختار در حقوق اساسی اتحاد شوروی

پیش از انحلال اتحاد شوروی، اوستیای جنوبی اعلام استقلال کرد. اعلام جدایی اوستیای جنوبی مخالف قانون اساسی اتحاد شوروی مصوب ۱۹۷۷ و قانون اساسی گرجستان بود. ماده ۷۲ قانون اساسی اتحاد شوروی مصوب ۱۹۷۷ مقرر می‌کرد هر کدام از جمهوری‌های شوروی حق استقلال دارند و حق دارند آزادانه از شوروی اعلام استقلال کنند. استقلال اوستیای جنوبی نیز به تصویب رهبری اتحاد شوروی و به تصویب گرجستان نرسید. ماده ۷۰ قانون اساسی گرجستان نیز مقرر کرده بود قلمرو گرجستان بدون موافقت گرجستان تغییر نمی‌کند. بدین ترتیب براساس حقوق اساسی اتحاد شوروی، اعلام استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا ممنوع و غیرقانونی بود. البته شایان توجه است که آبخازیا در زمان اتحاد شوروی اعلام استقلال کرد و این ممنوعیت قانونی در عمل ناظر به اعلام استقلال اوستیای جنوبی است که در زمان حیات شوروی بیانیه استقلال صادر کرده بود.

۳. ممنوعیت تجزیه‌خواهی در حقوق اساسی گرجستان

بنابر قانون اساسی گرجستان دولتی مستقل و دارای حاکمیت است که براساس همه‌پرسی ۳۱ مارس ۱۹۹۱ تشکیل شده است. قلمرو گرجستان، شامل جمهوری آبخازیا و خودمختاری اوستیای جنوبی است که براساس قانون استقلال دولت گرجستان مصوب ۹ آوریل ۱۹۹۱ جزئی از گرجستان هستند (Constitution of the Republic... , 1995). بدین ترتیب براساس مواد ۱ و ماده ۳۸ قانون اساسی گرجستان، جدایی‌خواهی یک‌طرفه ممنوع است. بر همین اساس همه‌پرسی سال‌های ۱۹۹۲ و ۲۰۰۶ اوستیای جنوبی که به اعلام استقلال این جمهوری منجر شد و نیز اعلام استقلال آبخازیا در ژوئیه ۱۹۹۲ و اکتبر ۲۰۰۶ برخلاف حقوق اساسی

گرجستان بوده و در چارچوب قانونی دولت گرجستان به عنوان حاکم قانونی این مناطق ممنوع است.

۴. اصل ثبات مرزها

اگر به وضعیت اوستیای جنوبی و آبخازیا در درون گرجستان، با توجه به اصل ثبات مرزها توجه شود T باز حقی برای تجزیه‌خواهی یک‌جانبه برای اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها وجود ندارد. در زمان سقوط دولت و تبدیل آن به چند دولت دیگر، مرزهای اداری و استانی، سرزمین‌های نواستقلال تبدیل به مرزهای بین‌المللی می‌شود و باید مورد احترام قرار گیرد. اصل ثبات مرزها هم در مورد مستعمرات و سرزمین‌های در قیمومیت به‌کار گرفته شد (Peters, 2014: 2-6) و هنگام سقوط اتحاد شوروی و یوگسلاوی نیز بر آن استناد شد و به تدریج تبدیل به یکی از قواعد امره حقوق بین‌الملل شده است. گرجستان در زمان اعلام استقلال از اتحاد شوروی با مرزهای اداری به‌جامانده در دوران شوروی استقلال پیدا کرد و سپس در ۳۱ ژوئن ۱۹۹۲ به مجمع عمومی ملل متحد پیوست. از استقلال و یکپارچگی سرزمینی گرجستان و دیگر کشورهای برجامانده از اتحاد شوروی در ماده ۵ منشور کشورهای هم‌سود در مینسک حمایت شد و بر این اصل در اعلامیه ۱۵ آوریل ۱۹۹۴ نیز تأکید شد (CIS Declaration on Respect of Sovereignty...., 1992)، اگرچه گرجستان پس از درگیری سال ۲۰۰۸، اتحاد کشورهای هم‌سود^۱ را ترک کرد.

۵. توافقی‌های گرجی‌ها با روس‌ها، اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها

براساس موافقت‌نامه‌های آتش‌بس ۱۹۹۲ و ۱۹۹۴ که میان گرجستان با جدایی‌خواهان اوستیایی و آبخازی و روسیه امضا شد، دوطرف به‌طور عملی به حاکمیت گرجستان بر اوستیای جنوبی و آبخازیا رضایت دادند (Mirzayev, 2014: 10.11). از این دیدگاه هم اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها و هم دولت روسیه در عمل حاکمیت گرجستان بر اوستیای جنوبی و آبخازیا را پذیرفته بودند.

۶. مصوبه‌های شورای امنیت

قطعنامه‌های شورای امنیت از سال ۱۹۹۳ به حاکمیت گرجستان بر اوستیای جنوبی و آبخازیا گواهی می‌دهند. قطعنامه‌های ۸۵۴، ۸۴۹، ۸۵۸، ۸۷۶، ۸۸۱، ۸۹۲، ۸۹۶، ۹۰۱، ۹۰۶، ۹۳۴، ۹۳۷ و ۹۷۱ همه بر استقلال و حاکمیت ملی و یکپارچگی سرزمینی گرجستان در درون مرزهای بین‌المللی و شناخته‌شده گرجستان تأکید کرده بودند (Mirzayev, 2014: 11-24).

۷. شناسایی بین‌المللی

حاکمیت گرجستان بر اوستیای جنوبی و آبخازیا مورد شناسایی بین‌المللی قرار گرفته بود، سازمان کشورهای هم‌سود، استقلال و یکپارچگی سرزمینی گرجستان را مورد شناسایی قرار داده بود. روسیه نیز به قطعنامه‌های گوناگون شورای امنیت در مورد حاکمیت و یکپارچگی سرزمینی گرجستان رأی مثبت داده بود. شورای اروپا و اتحادیه اروپا نیز بارها از حاکمیت و یکپارچگی سرزمینی گرجستان حمایت کرده‌اند ("Declaration by the Presidency... ", 2006). پس از اعلام استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا نیز بیشتر کشورهای جهان با خودداری از شناسایی اوستیای جنوبی و آبخازیا، در عمل از حاکمیت گرجستان بر این مناطق پشتیبانی کرده‌اند و به جز روسیه، فقط نیکاراگوئه که به شدت زیر نفوذ روسیه قرار دارد و دو کشور ذره‌ای نارائو و تووالو، استقلال آبخازیا و اوستیای جنوبی را به رسمیت شناختند و سوریه نیز چند سال بعد و پس از تعمیق نفوذ روسیه آن را به رسمیت شناخت (Takhshid and Shoja, 2019: 322).

۸. نبود شرایط جدایی چاره‌ساز

غیر از اینکه جدایی چاره‌ساز هنوز یک آیین است و تبدیل به قاعده در حقوق بین‌الملل نشده است، شرایط جدایی چاره‌ساز نیز در اوستیای جنوبی و آبخازیا محقق نشده است. جدایی چاره‌ساز بیشتر در شرایط نسل‌کشی کاربرد دارد. بدین معنا که دولت حاکم، موجودیت قومی را نفی و بخواهد این قوم را نابود کند، در چنین شرایطی جدایی چاره‌ساز به‌عنوان آخرین راهکار مورد نظر خواهد بود (McCorquodale and Hausler, 2010: 42-43)، اما در اوستیای جنوبی و آبخازیا، برخلاف برخی ادعاهای جدایی‌خواهان، نسل‌کشی رخ نداد. بنابراین جدایی چاره‌ساز از اساس نمی‌تواند در مورد رخدادهای اوستیای جنوبی و آبخازیا مصداق داشته باشد.

۹. مداخله نظامی روس‌ها

استقلال با توسل به حق تعیین سرنوشت باید مشروع و قانونی به‌دست آید، اما استقلال آبخازیا و اوستیای جنوبی نتیجه توسل به زور غیرقانونی روس‌ها و تجاوز مسلحانه روسیه به خاک گرجستان است (Tancredi, 2014: 16). روسیه دست‌کم دو قاعده آمره حقوق بین‌الملل یعنی اصل مداخله‌نکردن و اصل بازداشتن از توسل به زور را علیه گرجستان نقض کرده و به‌دنبال نقض این قواعد آمره اوستیای جنوبی و آبخازیا در عمل از گرجستان جدا شد و استقلال این دو منطقه به‌وسیله روس‌ها مورد شناسایی قرار گرفت.

۱۰. پیوسته‌سازی روسی در پوشش استقلال

گرجستان آشکارا استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا را به سخره گرفته و آن را زمینه پیوسته‌سازی این مناطق به روسیه دانسته است. ساکاشویلی حتی پیش از درگیری سال ۲۰۰۸ نیز، حکومت‌های خودمختار اوستیای جنوبی و آبخازیا را پیرو روسیه دانسته بود. دادن گسترده شهروندی روسی به اهالی آبخازیا و اوستیای جنوبی، حضور پرشمار روس‌ها در این مناطق و اتصال امنیتی عملی این مناطق به روسیه در حدی است که به صورت عملی روسیه بر این مناطق کنترل مؤثر دارد. بنا به ادعای گرجستان، اوستیای جنوبی و آبخازیا در عمل مستقل نشده‌اند، بلکه به ایالتی در روسیه تبدیل شده‌اند (Waters, 2014: 3). این ادعاهای گرجی‌ها، البته بدون پاسخ نمانده است و اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها نیز اعلام استقلال خود را به دلایلی مستند کرده‌اند که در ادامه به ادعاهای آنان می‌پردازیم.

ادعاهای جدایی خواهان

۱. حق بر سرزمین و پیوستن غیرداوطلبانه به گرجستان شوروی

جدایی طلبان در پاسخ به ادعاهای گرجی‌ها در مورد حقوق تاریخی گرجستان بر سرزمین‌های‌شان و نیز ممنوعیت جدایی خواهی در چارچوب حقوق شوروی و گرجستان و همچنین در واکنش به توسل گرجی‌ها به اصل ثبات مرزها، ادعا می‌کنند. آنان بر این اعتقادند که مردم سرزمینشان پس از سقوط امپراتوری روسیه حاضر نبودند به طور داوطلبانه به قلمروی گرجستان بپیوندند. به ویژه اوستیایی‌ها به جنگ‌های خونینی که میان آنان با گرجی‌ها در دوره پس از سقوط تزاری رخ داد، اشاره و ادعا می‌کنند پیوستنشان به گرجستان برخلاف رضایت آنان بود. از این رو چنین یکپارچگی و پیوستن مشروعیت نداشته است. در نتیجه نه ممنوعیت جدایی در دوران شوروی، نه بازداشتن تجزیه در دوره پس از استقلال گرجستان و نه اصل ثبات مرزها به اوستیای جنوبی و آبخازیا تسری نمی‌یابد، زیرا این دو منطقه از ابتدا به طور مشروعی به قلمروی گرجستان شوروی پیوسته نشدند. بلکه این پیوستن و یکپارچه‌سازی پس از چند سال جنگ خونین و کشتار گسترده و با اراده یک‌جانبه رهبری اتحاد شوروی به اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها تحمیل شد (potier, 2001: 8-11).

۲. وجود ستم و تبعیض ساختارمند

از زمان سقوط امپراتوری تزاری، جنگ‌های خونینی میان گرجی‌ها با اوستیایی‌ها رخ می‌دهد و اوستیایی‌ها قربانی جنایت‌های زیادی می‌شوند. در دوران پایانی شوروی نیز ملی‌گرایان گرجی مانع بهره‌مندی اوستیایی‌ها از حقوق سیاسی و فرهنگی‌شان می‌شوند. در حقیقت در دوره‌ای فقط زبان رسمی اوستیا را گرجی اعلام می‌کنند و خودمختاری‌هایی را که اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها در عصر شوروی داشتند لغو می‌کنند (Sammut and Cvetkovski, 1996: 8-11). همان زمان در دوره سه‌ساله جنگ‌های داخلی میان گرجی‌ها با اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها

جنایت‌هایی علیه اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها رخ می‌دهد (Sammut and Cvetkovski, 1996: 11-14). در چند روز جنگ در اوت ۲۰۰۸ نیز گرجی‌ها جنایت‌های شدید و نقض آشکار حقوق بشردوستانه را علیه اوستیایی‌ها مرتکب شدند (IIFMCG, 2010: 137)، بنابراین اوستیایی‌ها به‌عنوان آخرین راهکار به استقلال روی آوردند.

۳. حق تعیین سرنوشت و جدایی چاره‌ساز

مستند اصلی برای ادعای استقلال اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها، اصل حق تعیین سرنوشت و نظریه جدایی چاره‌ساز بوده است. برخلاف ادعای گرجی‌ها که نظریه جدایی چاره‌ساز را به نسل‌کشی محدود می‌کنند، این نظریه در مورد نقض آشکار حقوق بنیادین بشر و حقوق بشردوستانه نیز کاربرد دارد. ضمن اینکه بنا به ادعای اوستیایی‌ها، گرجی‌ها در حق اوستیایی‌ها نسل‌کشی نیز کرده‌اند (Waters, 2014: 6)، بنابراین اوستیایی‌ها خود را شایسته بهره‌مندی از حق تعیین سرنوشت تا حد جدایی براساس نظریه جدایی چاره‌ساز می‌دانند.

۴. پیشینه طولانی استقلال عملی

اوستیایی‌ها از سال ۱۹۹۲ و آبخازی‌ها از سال ۱۹۹۴ در عمل مستقل بودند و همین پیشینه استقلال و به‌کارنگرفتن حاکمیت گرجستان، آنان را به اعلام استقلال در دوره‌های گوناگون ترغیب کرد. چنانچه در سال ۲۰۰۱ و حتی پیش از انقلاب رز در گرجستان، اوستیایی‌ها در قانون اساسی بر استقلال خود از گرجستان تأکید کردند (Constitution of the Republic of South Ossetia, 2001).

۵. تجاوز گرجی‌ها

پس از توافق ژوئن ۱۹۹۲ میان گرجستان و اوستیایی‌ها و توافق سال ۱۹۹۴ میان گرجستان و آبخازیا، جدایی‌طلبان به‌زور علیه گرجستان متوسل نشدند، اما گرجستان بدون دلیل و توجیهی در اوت ۲۰۰۸ به اوستیای جنوبی حمله مسلحانه کرد و مرکز اوستیای جنوبی را تصرف کرد. بنابراین جنگی که با دخالت نظامی بعدی روسیه سرانجام به شناسایی استقلال آبخازیا و اوستیای جنوبی و پایان کامل حاکمیت گرجستان بر این مناطق منجر شد، به‌وسیله خود دولت گرجستان آغاز شد و مداخله‌های نظامی روس‌ها نیز بعد از این رخ داد (IIFMCG, 2010: 137).

۶. استقلال از روسیه

اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها برخلاف ادعای گرجی‌ها خود را مستقل می‌دانند و این موضوع را رد می‌کنند که ایالتی از روسیه یا ابزار دولت روسیه هستند (Bagapsh and Kokoity, 2009). شواهد نشان می‌دهد که در مناطق جدایی‌طلب، پیروی مطلق از روسیه وجود ندارد، بلکه برعکس،

مردم این سرزمین‌ها برخلاف روسیه نیز عمل کرده‌اند، چنانچه در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۲۰۱۱ اوستیای جنوبی، مردم به نامزد مورد حمایت کرملین رأی ندادند (Schwartz, 2011). همچنین جنبش‌های ملی‌گرا و قومی در اوستیای جنوبی و آبخازیا نیز پیشینه زیادی دارد و مستقل از ابزار دست روس‌ها است.

واکنش و داوری جامعه جهانی

چنانچه پیشتر اشاره شد، با توجه به حضور روسیه در شورای امنیت، در عمل سازمان ملل متحد موفق به داشتن نقشی فعال درباره تحولات اوستیای جنوبی و آبخازیا نشد. بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران نیز از به‌کارگرفتن موضع خاص خودداری کردند، ولی در عمل با شناسایی نکردن اوستیای جنوبی و آبخازیا از حاکمیت و یکپارچگی سرزمینی گرجستان پشتیبانی کردند. واکنش‌های فعال نسبت به اعلام استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا را می‌توان به دو دسته، جهت‌گیری‌های روسیه و اروپا تقسیم کرد. پیرو درخواست رؤسای جمهور اوستیای جنوبی و آبخازیا از شورای فدراسیون روسیه، رئیس‌جمهور روسیه فرمان شناسایی اوستیای جنوبی و آبخازیا به‌عنوان یک دولت مستقل را داد. روسیه ادعا کرد شناسایی اوستیای جنوبی و آبخازیا بر اصل حق تعیین سرنوشت به‌عنوان یک اصل حقوق بین‌الملل استوار است (Medvedev's Statement on..., 2008).

در مجموع، روسیه با توسل به اصل حق تعیین سرنوشت و نظریه جدایی چاره‌ساز، ساکنان اوستیای جنوبی و آبخازیا را به‌عنوان مردمانی که از حق تعیین سرنوشت بهره‌مند هستند مورد شناسایی قرار داده است. بر همین اساس مدعی است که آنان امکان زیست درون گرجستان را ندارند و شایسته برخورداری از استقلال هستند. روسیه در این ادعای خود به‌تقریب تنها بوده است و جز نیکاراگوئه و دو کشور ذره‌ای نارائو و تووالو کسی از این ادعا پشتیبانی نکرد. فقط چند سال بعد، دولت سوریه نیز پس از افزایش نفوذ روسیه در سوریه، اوستیای جنوبی و آبخازیا را به‌رسمیت شناخت (Takhshid and Shoja, 2019: 322). اما در برابر روسیه، کشورهای اروپایی قرار داشتند، سازمان امنیت و همکاری اروپا اعلام کرد اقدام روسیه در شناسایی استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا، ناقض اصل ثبات در اروپا است. پارلمان اتحادیه اروپا نیز با صدور بیانیه‌ای تأکید کرد اوستیای جنوبی و آبخازیا را به‌رسمیت نمی‌شناسد، اقدام این پارلمان از معدود مواردی است که سازمانی بین‌المللی شناسایی نکردن خود را در مصوبه‌ای اعلام می‌کند (Nußberger, 2009: 343). اتحادیه اروپا به‌دنبال گزارش کمیسیون حقیقت‌یاب مستقل بین‌المللی در درگیری گرجستان^۱ برای تشخیص رویدادهای اوت ۲۰۰۸ که با وجود مقصربودن گرجستان به‌دلیل نقض توافق آتش‌بس و حمله به تسخینوالی، با

تأکید بر اصل ثبات مرزها، استناد به جنبه خارجی حق تعیین سرنوشت به وسیله اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها را رد و نظریه جدایی چاره‌ساز را به اوستیای جنوبی و آبخازیا قابل تسری ندانست (IIFMCG, 2010: 138)، جمهوری‌های اوستیای جنوبی و آبخازیا را بدون معیارهای دولت بودن می‌داند و در عمل رویدادهای گرجستان را مصداقی از الحاق‌گری و پیوسته‌سازی روسیه برآورد کرده است.

ارزیابی کلی

۱. مشروعیت حاکمیت گرجستان بر اوستیای جنوبی و آبخازیا و مصونیت یکپارچگی سرزمینی آن

ادعاهای گرجستان در مورد حقوق تاریخی‌اش بر اوستیای جنوبی و آبخازیا به نظر درست است. گرجستان همواره حاکم مشروع اوستیای جنوبی و آبخازیا بوده است و حتی بعد از جنگ‌های داخلی میان اوستیایی‌ها و گرجی‌ها در جریان سقوط امپراتوری روسیه تزاری تا سلطه اتحاد شوروی، هیچ‌گاه دولت مستقل اوستیا ایجاد نشد و هیچ منازعه‌ای میان دولت گرجی و دولت اوستیایی نبود. بنابراین پیوسته‌سازی اوستیای جنوبی و آبخازیا به گرجستان به معنای گرفتن استقلال و اشغال این دو منطقه نبود، بلکه تداوم وضعیتی به‌شمار می‌رفت که پیش از این هم وجود داشت (Potier, 2001: 12-13). حاکمیت جمهوری گرجستان شوروی بر اوستیای جنوبی و آبخازیا نیز هیچ‌گاه به‌نوعی مشروع برآورد نشد و این حاکمیت پس از سقوط شوروی و استقلال گرجستان نیز تداوم می‌یابد و مورد شناسایی بین‌المللی از جمله پذیرش روس‌ها نیز قرار می‌گیرد (Mirzayev, 2014: 10-11). بنابراین گرجستان حاکم مشروع و قانونی اوستیای جنوبی و آبخازیا بوده است و یکپارچگی سرزمینی آن براساس اصول متعدد حقوق بین‌الملل مصون از هرگونه تعرض است.

۲. حق تعیین سرنوشت اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها

از دیدگاه ویژگی‌های عینی و یا ذهنی، اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها را می‌توان یک گروه جمعیتی مشخص دانست، زیرا زبان، فرهنگ، آداب و رسوم و اسطوره‌های خاص خود را دارند و خود را به‌عنوان مردمی مشخص با هویتی متمایز شناسایی کرده‌اند. اگرچه مردم در معنایی که در منشور ملل متحد آمده است به ساکنان یک کشور یا سرزمین مستعمره و در قیومیت دلالت دارد، شاید با چشم‌پوشی بتوان اوستیایی‌ها و آبخازی‌ها را مردم دانست و به همین دلیل، شایسته بهره‌مندی از حق تعیین سرنوشت فرض کرد (Thomas, 2009: 32). در این چارچوب نیز آنان جنبه داخلی حق تعیین سرنوشت و نه جنبه خارجی این حق را دارند.

۳. گرجستان و نقض تعهدها در برابر اوستیایی‌ها

براساس توافق‌نامه ژوئن ۱۹۹۲ گرجستان و اوستیای‌ها، دولت گرجستان متعهد شده بود که از توسل به زور علیه اوستیای‌ها خودداری کند. با وجود این، دولت گرجستان بدون هیچ‌گونه دلیل و توجیهی در ۷ اوت ۲۰۰۸ با عملیات نظامی گسترده، تسخینوالی مرکز اوستیای جنوبی را تصرف کرد. گروه حقیقت‌یاب مستقل بین‌المللی در درگیری گرجستان نیز با وجود اشاره به برخی تحریک‌ها علیه گرجستان سرانجام گرجستان را به دلیل نقض توافق‌نامه آتش‌بس با اوستیای‌ها مسئول می‌داند (IFFMCG, b2010: b139).

۴. سازوکار غیرقانونی استقلال اوستیای جنوبی و آبخازیا

گذشته از اینکه اوستیای‌ها و آبخازی‌ها حق جدایی‌خواهی داشتند یا خیر، جدایی آنان از گرجستان به شکل غیرقانونی و نامشروعی انجام شده است. جدایی اوستیای جنوبی و آبخازیا نتیجه توسل به زور نامشروع روسیه علیه گرجستان بود. دولت روسیه با اقدامی نظامی و لشکرکشی به گرجستان و اخراج گرجی‌ها و با نقض قواعد آمره حقوق بین‌الملل درباره منع توسل به زور و مداخله‌نکردن در امور داخلی دولت‌ها، زمینه‌ساز جدایی اوستیای جنوبی و آبخازیا را فراهم کرد و چنین جدایی که ناشی از نقض قواعد آمره حقوق بین‌الملل است همانند موارد مشابه در لشکرکشی ترکیه به قبرس یا ارمنستان به قره‌باغ نمی‌تواند منشأ اثر باشد.

نتیجه

بنابر اصول حقوق بین‌الملل، قاعده اصلی در مورد یکپارچگی سرزمینی کشورها، حفظ یکپارچگی سرزمینی است و در حال حاضر تنها فرضیه‌ای که در رابطه با جنبه خارجی حق تعیین سرنوشت، خارج از چارچوب استعماری و در قیومیت وجود دارد، نظریه جدایی چاره‌ساز است که البته به عنوان یک قاعده حقوق بین‌الملل مورد تردید جدی قرار گرفته است. اما با فرض اینکه نظریه جدایی چاره‌ساز ملاک قرار گیرد، نمی‌توان موضوع اوستیای جنوبی را مصداق جدایی به عنوان راه حل دانست. صرف نظر از اینکه جدایی چاره‌ساز بیش از دیگر موارد نقض اساسی حقوق بشر، به نسل‌کشی مربوط می‌شود، حتی اگر با الهام از تصمیم دادگاه کانادا در مورد کبک، از جدایی چاره‌ساز تفسیر گسترده‌تری شود و همه مواردی که به مردم ظلم شده است و از شرکت در اداره امور محروم شده‌اند، با این نظریه بررسی شوند، در این صورت هم مسلم است که جدایی را باید آخرین راه حل دانست. بنابراین قبل از استقلال‌خواهی باید مذاکرات میان دولت گرجستان و اوستیای جنوبی و آبخازیا برای تحقق بخشیدن به جنبه داخلی حق تعیین سرنوشت انجام شود و دولت گرجستان و نمایندگان مردم اوستیای جنوبی و آبخازیا باید مذاکرات را با حسن نیت انجام دهند. دولت گرجستان باید به حق مشارکت سیاسی و تضمین توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و استقلال داخلی

آن‌ها احترام بگذارد. اگر مذاکرات بین دوطرف با شکست روبه‌رو شود، در آخرین مرحله ممکن است به جنبه خارجی حق تعیین سرنوشت متوسل شد. برخلاف کوزوو، در اوستیای جنوبی مذاکرات گسترده بین‌المللی با هدف یافتن راه‌حل انجام نشد، جدایی و به رسمیت شناختن اوستیای جنوبی به‌عنوان یک کشور جدید، گزینه نهایی و بدون جایگزین، فرایندی تحقق یافته نبود. همچنین این مسئله در رأی سال ۲۰۱۱ دیوان بین‌المللی دادگستری در مورد اوستیای جنوبی که شکایت گرجستان از روسیه به اتهام نقض کنوانسیون بین‌المللی بازداشتن از تبعیض نژادی بود اشاره شد که هیچ مذاکره‌ای بین دوطرف در مورد نقض این کنوانسیون انجام نشده است.

در نتیجه آنچه در اوستیای جنوبی و آبخازیا رخ داد از دادن گذرنامه روسی به اهالی این دو منطقه تا کنترل مؤثر روسیه بر نهادهای امنیتی و اداری این نواحی، در عمل به معنای پیوسته‌سازی اوستیای جنوبی و آبخازیا به روسیه بوده است. تا آنجا که از دیدگاه ناظران بی‌طرف این مناطق به‌جای دولت مستقل تبدیل به ایالت‌هایی از روسیه شده‌اند و معیارهای لازم برای دولت‌بودن را ندارند. از این رو آنچه در اوستیای جنوبی و آبخازیا رخ داده است در عمل اشغالگری و پیوسته‌سازی بوده و مانند موارد مشابه در قبرس شمالی مشروعیت نداشته است و با اصل حق تعیین سرنوشت سازگاری ندارد. راهکار نهایی برای مسئله اوستیای جنوبی و آبخازیا، شناسایی حق تعیین سرنوشت داخلی مردم اوستیای جنوبی و آبخازیا در چارچوب گرجستان است. بر این اساس این دو منطقه می‌توانند با خودمختاری و حفظ هویت فرهنگی خود، در درون گرجستان باقی بمانند. بدین ترتیب هم حق تعیین سرنوشت این مردم و هم استقلال و یکپارچگی سرزمینی گرجستان مورد احترام قرار می‌گیرد و حفظ می‌شود.

References

- African Union (2007), Advisory Opinion on the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, Available at: https://www.iwgia.org/images/publications/Advisory_Opinion_ENG.pdf (Accessed on: Arbitration Commission of the European Conference on Yugoslavia (the 'Badinter Commission') (1992), Opinion No. 2, International Legal Materials, Vol. 31, No. 6, pp. 1488-1526, Published By: Cambridge University Press, Available at: <https://www.jstor.org/stable/20693759>, (Accessed on: 08/02/2020)
- Bagapsh, Sergei and Eduard Kokoity (2009), "The West's Moral Failure over Georgi", **The Guardian**, 6 August 2009, Available at: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2009/aug/06/georgia-abkhazia-south-ossetia>, (Accessed on: 12/10/2021)

- Bering, Juergen (2015), **Prohibition of Annexation Lesson from Crimea**, Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3035817, (Accessed on: 02/05/2019)
- CIS Declaration on Respect of Sovereignty, Territorial Integrity and Inviolability of Boundaries of Member States (1994), 15 April 1994, Available at: <https://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=3921>, (Accessed on: 07/05/2020).
- Constitution of the Republic of Georgia, (1995), Available at: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL\(2004\)041-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL(2004)041-e), (Accessed on: 12/03/2021).
- Constitution of the Republic of the South Ossetia, (2001), Available at: <https://web.archive.org/web/20081006092114/http://cominf.org/2004/10/15/1127818105.html>, (Accessed on: 18/11/2020).
- Declaration by the Presidency on Behalf of the European Union on the Referendum on “Adoption of the Constitution of the Republic of South Ossetia”, (2006), Available at: https://europa.eu/rapid/press-release_PESC-01-82_en.htm, (Accessed on: 04/09/2021).
- Eide, Asbjorn and United Nations (1993), Possible ways and Means of Facilitating the Peaceful and Constructive Solution of Problems Involving Minorities (Report). Geneva: United Nations, Available at: <https://digitallibrary.un.org/record/170889?ln=en>, (Accessed on: 22/10/2012).
- Heerten, Lasse (2017), **The Biafran War and Postcolonial Humanitarianism**, Cambridge University Press
- International Court of Justice (ICJ) (2008), Application of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Georgia v. Russian Federation) Available at: <https://www.icj-cij.org/case/140>, (Accessed on: 17/08/2020).
- Hewitt, George (2001), TIM POTIER: Conflict in Nagorno-Karabakh, Abkhazia and South Ossetia. A legal appraisal. xvi, 314 pp. The Hague: Kluwer Law International, 2001. Euro 102. Bulletin of the School of Oriental and African Studies, Vol. 64, No. 3, pp. 401-455, (doi:10.1017/S0041977X01350243).
- International Court of Justice (ICJ) (2010), Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Accordance with International law of

the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Available at: <https://www.icj-cij.org/case/141>, (Accessed on: 16/09/2019).

International Court of Justice (ICJ) (2010), Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Dissenting Opinion of Judge Koroma, Available at: <https://www.icj-cij.org/case/141>, (Accessed on: 12/10/2020).

International Court of Justice (ICJ) (2010), Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Separate Opinion of Judge Yusuf, Available at: <https://www.icj-cij.org/case/141>, (Accessed on: 09/07/2021).

International Court of Justice (ICJ) (2010), Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Separate Opinion of Judge Cancado Trindade, Available at: <https://www.icj-cij.org/case/141>, (Accessed on: 17/05/2021).

International Court of Justice (ICJ) (2009), Written Statement of France, Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Request for An Advisory Opinion Available at: <https://www.icj-cij.org/case/141>, (Accessed on: 14/02/2019).

International Court of Justice (ICJ) (2009), Written Statement of the Russian Federation, Accordance with International law of the Unilateral Declaration of Independence in Respect of Kosovo, Request for An Advisory Opinion, Available at: <https://www.icj-cij.org/case/141>, (Accessed on: 07/03/2020).

Judgments of the Supreme Court of Canada (1998), Reference re Secession of Quebec. Supreme Court Judgments Report: [1998] 2 SCR 217, Available at: <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1643/index.do>, (Accessed on: 12/07/2021).

Kazemzadeh, Hamed (2008), Ossets: Iranian Cultural Heritage Holders in the Caucasus (based on Field Studies in 2007-2008), **National Studies Quarterly**, Vol. 10, No. 38, pp. 153-182, Available at: <https://www.noormags.ir/view/fa/creator/113539>, (Accessed on: 17/04/2021). [In Persian]

- Koolae, Elaheh and Meysam Hadipoor (2020), "Analysis of Russian Foreign Policy in the South Caucasus based on Gene-Geopolitics", **Central Eurasia Studies**, Vol. 13, No. 2, pp. 645- 664, (doi:10.22059/jcep.2020.204960.449646)
- Kelsen, Hans (1951), "The Law of the United Nations", **The Yale Law Journal**, Vol. 60, No. 1, Available at: https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/13765/28_60YaleLJ209_February1951_.pdf, (Accessed on: 22/08/2020).
- Landru. Nicolas, Two Referendums and Two Presidents in South Ossetia (2006), Available at: https://web.archive.org/web/20061128064202/http://www.caucasus.com/home_eng/breve_contenu.php?id=279, (Accessed on: 16/10/2021).
- Marxsen, Christian (2015), "Territorial Integrity in International Law – Its Concept and Implications for Crimea", **Heidelberg Journal of International Law**, Forthcoming, Available at: <https://ssrn.com/abstract=2515911>, (Accessed on: 19/1/2020).
- McCorquodale Robert and Hausler Kristin (2010), "Caucuses in the Caucasus: The Application of the Right of Self-Determination" in: C. Waters and JA Green (eds), *Conflict in the Caucasus: Implications for International Legal Order*, pp. 26-53, Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2088785, (Accessed on: 24/05/2019).
- Medvedev's Statement on South Ossetia and Abkhazia' (2008), **New York Times**, 26 August 2008, Available at: <https://www.nytimes.com/2008/08/27/world/europe/27medvedev.html>, (Accessed on: 03/07/2021).
- Medvedev, Dmitry (2008), "Why I Had to Recognize Georgia's Breakaway Region", **Financial Times**, 26 August 2008, Available at: <https://ft.com/content/9c7ad792-7395-11dd-8a66-0000779fd18c>, (Accessed on: 08/02/2020).
- Mirzayev, Farhad (2014), **Abkhazia, Self-Determination and Secession in International Law**, Oxford University Press.
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan (2008), *Complication of the UN Documents on the Armenia – Azerbaijan Nagorno Karabakh Conflict, Report on the Fundamental Norm of the Territorial Integrity of States and the Right to Self-Determination in the*

- Light of Armenia's Revisionist Claims Minority Rights Group (MRG), Georgia, Abkhaz, Available at: <https://minorityrights.org/minorities/abkhaz>, (Accessed on: 12/03/2021).
- Nodia, Ghia (1997), *The Conflict in Abkhazia: National Projects and Political Circumstances*, Available at: https://www.vub.be/sites/vub/files/nieuws/users/bcoppiet/212chapter_2.pdf, (Accessed on: 15/06/2020).
- Nußberger, Angelika (2009), "The War between Russia and Georgia—Consequences and Unresolved Questions", 1 *GJIL Göttingen Journal of International Law*, Vol. 1, No. 2, Available at: https://journaldatabase.info/articles/war_between_russia_georgia.html, (Accessed on: 25/09/2020).
- Office of the High Commissioner for Human Rights (1996), Committee on the Elimination of Racial Discrimination - General comment, No. 21, "Right to self – determination", Available at: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/>, (Accessed on: 08/11/2019).
- Pellet, Alain (1992), *The Opinions of the Badinter Arbitration Committee a Second Breath for the Self-Determination of Peoples*, Available at: <https://academic.oup.com/ejil/article-abstract/3/1/178/425287?redirectedFrom=fulltext>, (Accessed on: 23/05/2020).
- Peters, Anne (2014), *The Principle of Uti Possidetis Juris, Self-Determination and Secession in International Law*, Oxford University Press.
- Reza, Enayatolah (2000), "A Look at the Foreign Policy of the Sassanid Government in the West Caucasus", *Foreign Relations History Quarterly*, No. 4, pp. 6-26, Available at: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/804016/text>, (Accessed on: 15/04/2019), [in Persian]
- Sammut, Dennis and Nikola Cvetkovski (1996), *Confidence-Building Matters, The Georgia—South Ossetia Conflict*, ISBN: 1-89954806-8, Available at: https://www.vertic.org/media/Archived_Publications/Matters/Confidence_Building_Matters_No6.pdf, (Accessed on: 18/09/2021).
- Schwartz, Michael (2011), 'Political Standoff Escalates in South Ossetia Over Vote', *New York Times* 30 November 2011, Available at: <https://www.nytimes.com/2011/12/01/world/europe/political-standoff->

escalates-in-south-ossetia-over-disputed-vote.html, (Accessed on: 12/11/2019).

Smith, Graham (1998), **Nation Building in the Post-Soviet Borderlands: The Politics of National Identities**, Cambridge University Press.

Shaw, Malcom (1997), "People, Territorialism and Boundaries". **European Journal of international law**, Vol. 8, No. 3, pp. 478-507, Available at: <https://academic.oup.com/ejil/article/8/3/478/388043>, (Accessed on: 18/09/2021). (doi.org/10.1093/oxfordjournals.ejil.a015594)

Shenfield, Stephen David (2008), Origins and Evolutions of the Georgian-Abkhaz Conflict, *Abkhazworld*, 15 October 2008, Available at: <https://abkhazworld.com/aw/conflict/31-origins-and-evolutions-of-the-georgian-abkhaz-conflict>, (Accessed on: 16/03/2020).

Tancredi, Antonello (2014), **Secession and Use of Force, Self-Determination and Secession in International Law**, Oxford University Press.

Takhshid, Mohammad Reza and Morteza Shoja (2019), "Maintaining the Sphere of Influence: An Explanation of Russia's Foreign Policy on Syria Crisis", **Central Eurasia Studies**, Vol. 12, No. 2, pp. 309-325, (doi: 10.22059/jcep.2019.269981.449810).

The Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia (2008), Available at: https://www.echr.coe.int/Documents/HUDOC_38263_08_Annexes_ENG.pdf, (Accessed on: 17/05/2019).

The Security Council, Resolution 1716 (2006), 13 October 2006, the Situation in Georgia, Available at: <http://unscr.com/en/resolutions/1716>, (Accessed on: 19/09/2021).

The Security Council, Resolution 1808 (2008), 15 April 2008, the Situation in Georgia, Available at: <http://unscr.com/en/resolutions/1808>, (Accessed on: 22/10/2019).

Thomas, Ronald (2009) "The Distinct Cases of Kosovo and South Ossetia: Deciding the Question of Independence on the Merits and International Law", **Fordham International Law Journal**, Vol. 32, No. 6, Available at: <https://ir.lawnet.fordham.edu/ilj/vol32/iss6/6/>, (Accessed on: 07/06/2020).

United Nations. General Assembly (1970), Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in Accordance with the Charter of the United Nations, 2625

(XXV), Available at: <https://digitallibrary.un.org/record/202170?ln=en>,
(Accessed on: 19/08/2019).

UN Refugee Agency (Unchr) (1999), Chronology for Abkhazians in Georgia, Available at: <https://www.refworld.org/docid/469f388ca.html>,
(Accessed on: 28/05/2021).

Waters, Christopher (2014), **South Ossetia, Self-Determination and Secession in International Law**, Oxford University Press.

